

راهنمای معلم در ارزیابی توصیفی

ویژهٔ معلمان دوره ابتدایی

عنوان و نام پدیدآور

راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی ویژه معلمان دوره ابتدایی /
گردآوری و تألیف طیبه حمزه بیگی... [و دیگران] به برنامه‌ریزی محتوا و نظارت
بر تألیف دفتر تألیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه نظری،
تهران: موسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)، ۱۳۹۲.
۲۹۹ ص.: مصور (رنگی).
۹۷۸-۹۶۴-۰۸-۰۷۶۵-۱

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

یادداشت

یادداشت

عنوان دیگر

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شماره پیاپی

شماره افزوده

شناسه

رنگی

بندی

شماره کتابشناسی ملی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
وزارت آموزش و پرورش

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتابهای درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب: راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی - ۵/۵
گردآوری و تألیف: طیبه حمزه بیگی، آمنه احمدی، طاهره رستگار، حسن طاهری،
فیروزه فروزبخش، زهراسادات یاسینی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

طراح جلد: طاهره حسن‌زاده

صفحه‌آرا: راحله زادفتح‌اله

چاپ اول: ۱۳۹۲

تیراژ چاپ اول: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: خاور میانه

چاپ و صحافی: چاپ خجسته

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ است

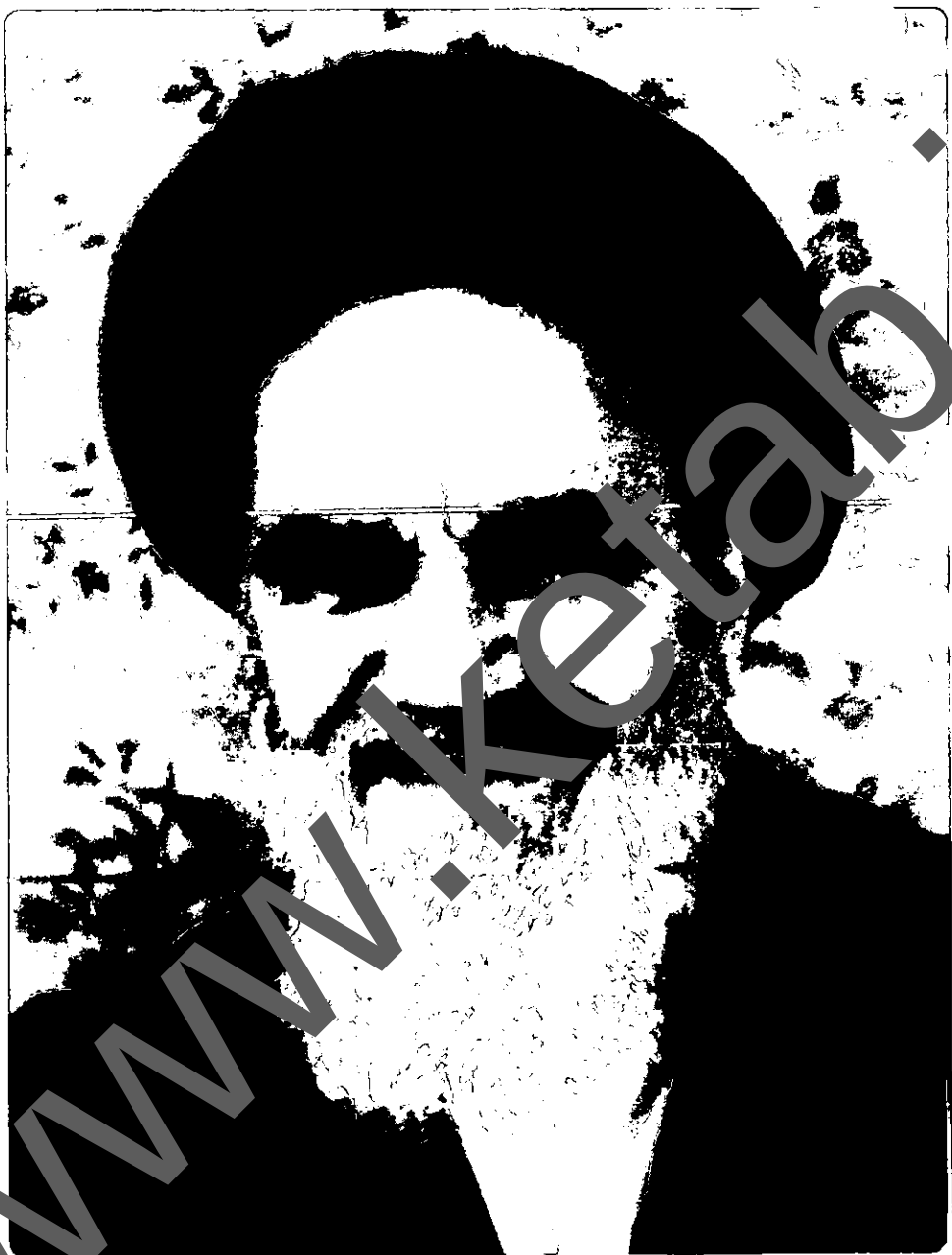
شابک ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۰۸ - ۰۷۶۵ - ۱

ISBN 978-964-08-0765-1

ناشر: انتشارات مدرسه

نشانی: تهران: خیابان سپهبد قرنی، پل کریمخان زند، کوچه شهید محمود حقیقت‌طلب، شماره ۸

تلفن: ۸۸۸۰۰۳۲۴ - ۹ دورنویس (فاکس): ۸۸۸۰۳۸۰۹

فهرست مطالب

۲	مقدمه
---	-------

فصل اول: کلیات

۴	ارزشیابی توصیفی چیست؟
۴	ارزشیابی توصیفی یک تک...
۵	اصول حاکم بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۶	اهداف ارزشیابی توصیفی
۶	ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی
۷	نتایج مورد انتظار ارزشیابی توصیفی
۷	آسیب‌هایی که تحقق اهداف ارزشیابی توصیفی را تهدید می‌کنند

فصل دوم: تدریس و چگونگی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

۱۰	مقدمه
۱۰	ارتباط متقابل ارزشیابی توصیفی با عناصر برآمده درسی
۱۱	جمع‌آوری و ثبت اطلاعات
۲۰	رهنمودهایی برای ثبت اطلاعات
۲۰	نحوه جمع‌بندی، تفسیر و ارزش‌گذاری اطلاعات
۲۰	بازخورد
۲۳	نحوه اعلام نتیجه ارزشیابی
۲۳	اقدامات جبرانی، تکمیلی و اصلاحی

۲۶	مقدمه
۲۷	بخش اول
۲۸	عناوین مواد درسی پایه اول جهت درج در کارنامه توصیفی
۳۰	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش قرآن
۳۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش تربیت بدنی
۳۶	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس ریاضی
۴۹	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس فارسی
۵۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس علوم تجربی
۵۶	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش هنر
۵۹	بخش دوم
۶۰	عناوین مواد درسی و موضوعات پایه دوم جهت درج در کارنامه توصیفی
۶۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش قرآن
۶۵	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هدیه‌های آسمان
۷۰	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تربیت بدنی
۷۵	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس ریاضی
۸۶	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس فارسی
۸۹	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس علوم تجربی
۹۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هنر
۹۵	بخش سوم
۹۶	عناوین مواد درسی و موضوعات پایه سوم جهت درج در کارنامه توصیفی
۹۸	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش قرآن
۱۰۱	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هدیه‌های آسمان
۱۰۶	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تربیت بدنی
۱۱۰	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس ریاضی
۱۳۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس فارسی
۱۳۵	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس علوم تجربی
۱۳۹	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هنر
۱۴۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس مطالعات اجتماعی
۱۴۹	بخش چهارم
۱۵۰	عناوین مواد درسی و موضوعات پایه چهارم جهت درج در کارنامه توصیفی
۱۵۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش قرآن
۱۵۴	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هدیه‌های آسمان
۱۵۹	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تربیت بدنی
۱۶۳	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس ریاضی

۱۷۰	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس فارسی
۱۷۳	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس علوم تجربی
۱۷۷	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هنر
۱۸۰	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تعلیمات اجتماعی
۱۸۵	بخش پنجم
۱۸۶	عناوین مواد درسی و موضوعات پایه پنجم جهت درج در کارنامه توصیفی
۱۸۸	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش قرآن
۱۹۱	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هدیه‌های آسمان
۱۹۶	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تربیت بدنی
۲۰۰	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس ریاضی
۲۱۵	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس فارسی
۲۱۸	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس علوم تجربی
۲۲۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هنر
۲۲۵	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تعلیمات اجتماعی
۲۳۱	بخش ششم
۲۳۲	عناوین مواد درسی و موضوعات پایه ششم جهت درج در کارنامه توصیفی
۲۳۵	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس آموزش قرآن
۲۳۷	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هدیه‌های آسمان
۲۴۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تربیت بدنی
۲۴۶	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس ریاضی
۲۵۶	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس فارسی
۲۵۹	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس علوم تجربی
۲۶۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس هنر
۲۶۵	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس مطالعات اجتماعی
۲۷۲	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس تفکر و پژوهش
۲۷۷	اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس کار و فناوری

اهداف و نشانه‌های تحقق مهارت‌ها و نگرش‌های مشترک برنامه‌های درسی پایه‌های اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم ابتدایی ۲۸۷

کلید واژه‌ها ۲۸۹

منابع و مأخذ ۲۹۱

باید آموزش و پرورش مان را تحول بدهیم؛ ما در آموزش و پرورش احتیاج به تحول داریم.
مقام معظم رهبری

از آنجا که آموزش و پرورش در تحقق اهداف و آرمان‌های جامعه، نقشی تعیین‌کننده و سرنوشت‌ساز بر عهده دارد، در نظام جمهوری اسلامی، برنامه‌ریزی، ای حرکت انسان‌ها به سوی خداگونگی تنها از طریق آموزش و پرورش هدفتند، بویا، فعال و با نشاط امکان‌پذیر است. تحقق این مهم، مستلزم ترسیم راه روشن و طرحی است که همه بخش‌های آموزش و پرورش را در نگاهی جامع و منسجم مورد ملاحظه قرار داد و خط مشی‌های لازم را بر آن اساس تعیین نماید.

در این راه، برنامه‌ریزی ملی با هدف ارتقای کیفیت محتوای آموزش و پرورش، سندی است که نقشه کلان برنامه درسی و چارچوب نظام برنامه درسی کشور را ارائه کرد تحول‌گرایانه و نوآورانه برای تحقق اهداف آموزش و پرورش نظام جمهوری اسلامی ایران ترسیم می‌نماید. عناصر اساسی مورد توجه در این سند عبارت‌اند از:

- تفکر و تعقل
- ایمان و باور مبتنی بر تفکر
- علم، معرفت و آگاهی
- عمل
- اخلاق (رفتارهای اخلاقی و ملکات نفسانی)

بر اساس الگوی فوق‌الذکر، مؤلفه‌های اساسی برنامه درسی دچار تغییر و تحول عمده‌ای خواهد شد. در این میان، ارزشیابی نیز به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی برنامه درسی، تغییر اساسی نموده، ره کرد آن از کفی به کفی - کیفی تغییر می‌یابد.

در راستای این تحول، «ارزشیابی توصیفی» نیز با هدف توجه به رسالت تعلیم و تربیت، یعنی فراهم ساختن امکان بهبود فرایند یادگیری، می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد محیطی فعال و بویا برای یادگیری دانش‌آموزان باشد. هر تألیف دروس‌های درسی با تدوین نشانه‌های تحقق اهداف و سطوح عملکرد یادگیری دروس تلاش کرده سهم خود را در تحقق اهداف ارزشیابی توصیفی ایفا نماید. این مهم با تلاش قابل تقدیر جمعی از کارشناسان دفتر تألیف کتاب‌های درسی و نظارت تنی چند از اساتید و صاحب‌نظران و معلمان عده‌ای از آموزگاران مجرب انجام شده است. این گروه پس از انجام مطالعات گسترده پیرامون ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی، با برگزاری کارگاه‌ها و تشکیل کارگروه‌های متعدد، موفق شدند مجموعه حاضر را تولید نمایند. شایان ذکر است نگاشت دوم کتاب که در سال ۱۳۹۰ تصویب شد، ۸۹ انتشار یافت، پس از دریافت نظرات و پیشنهادهای کارشناسان و معلمان، مورد بازنگری و تجدیدنظر قرار گرفته و جداول سطوح عملکرد دروس پایه دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم (با توجه به تغییرات کتاب‌های درسی این پایه‌ها) نیز به آن اضافه شده است. این سند آموزگاران محترم با استفاده مناسب از محتوای مجموعه حاضر و نیز غنی‌سازی آن، زمینه مناسبی برای اجرای برنامه درسی ملی فراهم خواهد کرد.

من الله التوفیق

دفتر تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

بر اساس مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در دوره ابتدایی به شیوه توصیفی، پس از پنج سال اجرای آزمایشی، از سال تحصیلی ۸۹-۸۸، به صورت بلکائی آغاز شده است. نظر به ضرورت آشنایی کامل معلمان دوره ابتدایی با این نوع ارزشیابی و به منظور اجرای هرچه دقیق تر آن، دفتر تألیف کتاب های درسی، اقدام به تولید «راهنمای معلم در ارزشیابی توصیفی ویژه معلمان دوره ابتدایی» نموده است. امید است این کتاب به عنوان یکی از منابع آموزشی مفید در این زمینه، در کنار کتاب های راهنماهای معلم دروس این پایه ها، مورد استفاده معلمان محترم قرار گیرد.

به همین منظور، فصل اول و دوم این کتاب به آشنایی اجمالی با ارزشیابی توصیفی، ابزارها، روش ها، منابع جمع آوری اطلاعات، نحوه ثبت اطلاعات و قضاوت و ارزش گذاری آنها و فصل سوم به اهداف برنامه های درسی، نشانه های تحقق و سطوح عملکردی دروس پایه اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم اختصاص داده شده است. لازم به ذکر است محتوای این فصل به اقتضای برنامه های درسی موجود و تعبیر یافته دوره ابتدایی تهیه و تدوین شده است. اینجا که ارائه نظرات معلمان کمک مؤثری در غنی سازی محتوای این منبع خواهد بود، لذا خواهشمند است نظرات و پیشنهاد های خود را به صورت مکتوب به آدرس پستی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۵۵/۳۶۳ - دفتر تألیف کتاب های درسی ابتدایی و متوسطه نظری و یا به پیام نگار (Email)

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

www.ketab.ir